

การเตรียมความพร้อมในการบรรเลงขิมของเด็กปฐมวัย

The Preparation to Enhance Thai Dulcimer Playing Skills of Early Childhood

Received 15 August, 2021

Revised 22 November, 2021

Accepted 24 November, 2021

ภัทรธีรา ดีส์ัว¹, วิชชาลัมพก์ เหล่าวานิช², ชนาธิป สรสิทธิ์³

และ อมรินทร์ หมอกอ่อน⁴

Pattera Disua⁵, Vitchatalum Laovanich⁶, Chanatip Sorrasitt⁷

and Amarin Morkon⁸

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้ปกครองเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กปฐมวัยในการเรียนขิม ถึงแม้ว่าขิมจะเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยม ด้วยน้ำเสียงที่นุ่มและไพเราะ อีกทั้งยังง่ายต่อการเริ่มเรียนดนตรี แต่ด้วยวิธีการบรรเลงที่ต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างมือและตา การเตรียมความพร้อมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้เด็กมีชุดความรู้ ความเข้าใจ และนำไปสู่การเรียนดนตรีอย่างมีความสุข การเตรียมพร้อมในการเรียนขิมแบ่งเป็น 2 แนวทาง คือ แนวทางสำหรับครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้ใช้

¹ นิสิตมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย e-mail:

patteradisua@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย e-mail:

Vitchatalum.L@Chula.ac.th

³ ผู้ประสานงานครูต่างชาติ ฝ่ายต่างประเทศ โรงเรียนสารสาสน์วิเทศชลบุรี e-mail: miczelle555@gmail.com

⁴ อาจารย์ประจำ สาขาดนตรีไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง e-mail: cu_aumz@hotmail.com

* ผู้ประสานงานหลัก : ภัทรธีรา ดีส์ัว

⁵ Graduate Student of Music Education Division. Department of Art, Music and Dance Education, Faculty of Education,

Chulalongkorn University. e-mail: patteradisua@gmail.com

⁶ Lecturer of Music Education Division. Department of Art, Music and Dance Education, Faculty of Education, Chulalongkorn

University. e-mail: Vitchatalum.L@Chula.ac.th

⁷ Thai Coordinator Foreign Department, Sarasas Witaed Chonburi School. e-mail: miczelle555@gmail.com

⁸ Lecturer. Faculty of Fine and Applied Art, Ramkhamhaeng University. e-mail: cu_aumz@hotmail.com

* Corresponding author : Pattera Disua

กล่ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ผ่านทักษะทางดนตรีทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การฟัง การร้อง การเคลื่อนไหว การเล่น การสร้างสรรค์ การอ่าน และแนวทางสำหรับผู้ปกครองในการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น การเลือกสถานที่เรียน การเลือกซื้อเครื่องดนตรี เป็นต้น ทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะเป็นการปูพื้นฐานทางดนตรีและช่วยเสริมสร้างพัฒนาการในทุก ๆ ด้านของเด็กปฐมวัย อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมของไทยให้คงอยู่สืบไป

คำสำคัญ: ชิม เด็กปฐมวัย การเตรียมความพร้อม ทักษะทางดนตรี

Abstract

This academic article aims to review the literatures, thesis, and related researches by presenting guidelines for teachers and parents to prepare their children to learn how to play Thai dulcimer. Although, Thai dulcimer is popular, melodious, and effortless to start to learn yet the methods for playing which depends on the synchronization between hands and eyes of the player. Therefore, the preparation becomes significant for the children since it will make them obtain the knowledge and perception which lead them to be happy with learning to play Thai dulcimer. The preparation of learning how to play Thai dulcimer is divided into 2 guidelines: (1) guidelines for teachers on conducting activities which encourage the learners to apply their muscles through 6 areas of musical skills as follows: listening, singing, moving, playing, inventing, and reading. (2) guidelines for parents to prepare their children such as selecting institutions, purchasing musical instrument, etc. All the above mentioned, will be to provide musical background and strengthen the development of the children in every field and also to preserve Thai art and culture.

Keywords: Thai Dulcimer, Early childhood, Preparation, Musical Skills

บทนำ

จิมเป็นเครื่องดนตรีไทยที่คนส่วนใหญ่รู้จักและได้รับความนิยมนั่งในด้านการฟังและการเรียน ดังจะเห็นได้จากบ้านดนตรีหรือโรงเรียนสอนดนตรีหลายแห่งที่เปิดสอนจิมโดยเฉพาะ (กัลยาณี สายสุข, 2560) สุรรัตนา ศรีรัตนชมร (2553) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนจิมไว้ 12 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อเสริมสร้างสมาธิ 2) เพื่อลดภาวะอารมณ์รุนแรง 3) เพื่อฝึกให้เด็กเป็นคนใจเย็น 4) เพื่อเสริมสร้างความจำ 5) เพื่อใช้เป็นการฝึกพิเศษในการเรียนต่อ การแข่งขัน การประกวด หรือการสอบชิงทุนต่าง ๆ 6) เพื่อสานฝันของผู้ปกครองที่อยากให้เด็กหรือบุตรหลานได้เรียนดนตรีแทนตนเอง 7) เพื่อให้เด็กได้เปิดสังคมมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนกลุ่มต่าง ๆ 8) เพื่อให้เด็กกล้าแสดงออก 9) เพื่อให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 10) เพื่อให้เด็กปลื้มตนเองจากการเล่นเกม ดูทีวีเป็นเวลานาน ๆ 11) เพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ หรือ EQ และ 12) เพื่อฝึกความเป็นไทยรวมถึงกิจกรรมร่ายไทย ซึ่งการจะดีจิมให้มีคุณภาพ ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ มีทักษะ และมีบุคลิกภาพที่ดี ดังนั้นพื้นฐานทางดนตรีจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะการมีพื้นฐานที่ดีจะช่วยส่งเสริมทักษะทางดนตรีในขั้นถัดไป

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะให้เด็กมีพัฒนาการที่สมวัยตามศักยภาพของตนเองและมีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานที่พึงประสงค์ 12 มาตรฐาน วิชาดนตรีถูกจัดอยู่ในมาตรฐานที่ 4 คือ ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว การเรียนดนตรีจะช่วยพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจของเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) พื้นฐานทางดนตรีเบื้องต้นคือสิ่งที่สำคัญเพราะจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการที่ถูกต้อง เช่น การเป็นนักดนตรีที่ดี การจับไม้ การนั่ง การไล่เสียง (ประดิษฐ์ อินทนิล อ่างถึงใน นิพนธ์ กล้ากลมจิตร, 2557) แต่การเรียนการสอนดนตรีไทยมักให้ความสำคัญน้อยในเรื่องของการฝึกพื้นฐานและบางครั้งข้ามขั้นตอนไปยังการต่อเพลงเลย ทำให้เกิดผลเสียตามมาภายหลัง เช่น บรรเลงเพลงได้มากแต่จับไม้ไม่ถูก นั่งไม่ถูก เป็นต้น (ชยดี วสวนนท์ สัมภาษณ์ อ่างถึงใน นันธิดา จันทรางศุ, 2544) ถึงแม้ว่าจิมจะเป็นเครื่องดนตรีที่มีน้ำเสียงนุ่ม ไพเราะ และสะดวกต่อการเคลื่อนย้าย ผู้ปกครองจึงมีความสนใจและสนับสนุนที่จะส่งเสริมให้บุตรหลานได้เรียนตั้งแต่ยังเด็ก แต่การจะสอนจิมให้เด็กปฐมวัยนั้น ผู้สอนย่อมต้องมีความรู้ ความเข้าใจในธรรมชาติของเครื่องดนตรีและธรรมชาติของเด็กปฐมวัยพอสมควร เพราะการบรรเลงจิมสำหรับเด็กปฐมวัยถือเป็นเรื่องที่ทำหาย เนื่องจากจิมประกอบด้วยสายจำนวนมากที่ต้องอาศัยความแม่นยำของตาและไม้

จิมมีขนาดเล็กที่ต้องอาศัยความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การเตรียมความพร้อมด้านดนตรีในระยะแรกจึงเป็นสิ่งที่ผู้สอนควรจัดให้เด็กเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เพราะนอกจากการเรียนดนตรีจะมีประโยชน์ทางด้านพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กแล้ว ยังสามารถบูรณาการในการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ ได้อีกด้วย (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2561)

ดังนั้นผู้เขียนจึงขอนำเสนอวิธีการเตรียมความพร้อม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน สำหรับครูผู้สอนและสำหรับผู้ปกครอง ตอนที่ 1 สำหรับครูผู้สอน โดยเป็นกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกายผ่านทักษะดนตรีทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การฟัง การร้อง การเคลื่อนไหว การเล่น การสร้างสรรค์ การอ่าน และตอนที่ 2 สำหรับผู้ปกครอง เป็นการหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับจิม การจัดสภาพแวดล้อมทางดนตรีในบ้าน การเลือกสถานที่เรียน การเลือกซื้อเครื่องดนตรี ซึ่งมีลำดับและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเตรียมความพร้อมสำหรับครู

1.1 เริ่มต้นที่การฟัง

การฟังเป็นพื้นฐานทางภาษาที่สำคัญมากสำหรับเด็ก เพราะการฟังจะนำไปสู่การมีพื้นฐานทางการพูด การอ่านและการเขียน เด็กสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้จากการฟังและการพูด (ศศิธร บุญญเขตต์, 2556) และการฟังยังเป็นทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นในการเรียนดนตรี เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจและนำไปสู่การพัฒนาทางดนตรีในด้านอื่น ๆ ประโยชน์ของการฟังดนตรีที่มีผลต่อสมอง ร่างกาย และอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยที่พบว่า การเล่นนิทานให้เด็กฟังจะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่สมวัยมากกว่าเด็กที่ไม่ได้ฟังนิทาน ร้อยละ 63.30 (บำเพ็ญ พงศ์เพชรดิกล และ บุษบา อรรถาวิโร, 2563) เด็กมักชอบฟังนิทานและฟังเพลง เพราะเพลงทำให้เด็กรู้สึกได้ถึงความรัก ความอบอุ่น และความนุ่มนวล (กุลยา ตันติผลาชีวะ อ้างถึงใน ภัททิยา บัวศรี, 2557) และอีกงานวิจัยพบว่า นิทานเพลงพื้นบ้านช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ โดยการเลียนแบบตัวละครในนิทาน (รัถยา เชื้อกลาง, สุทธิพรธม ชีรพงศ์, และ ฌลาพิชญ์ บุญจิตสิทธิ์ศักดิ์, 2563) สอดคล้องกับคณะละครหุ่นปuppen ที่นำการเล่นนิทานประกอบการบรรเลงดนตรี เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการเล่นนิทานได้แก่ ออคูเลเล่ ไซโลโฟนไม้ แทมโบรีน เมโลเดียน

ภาพที่ 1 คณะละครปู้นปู้น ขณะกำลังเล่นนิทานประกอบเพลง
ที่มา <https://www.facebook.com/poonpoontheatrecompany/>
สืบค้นเมื่อ วันที่ 16 พฤศจิกายน 2564

นอกจากการฟังนิทาน นิทานเพลงหรือเรื่องเล่าแล้ว การพาไปชมการแสดงดนตรีสด ถือเป็นการส่งเสริมการฟังที่ดีเช่นกัน เพราะเด็กจะได้สัมผัสบรรยากาศของสถานที่จริง ซึ่งถือเป็นประสบการณ์ที่ดีสำหรับเด็ก ปัจจุบันมีรายการดนตรีไทยที่มีการแสดงสดและยังจัดอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ รายการจุฬาวาทิต ทุกวันศุกร์แรกของทุกเดือน มีทั้งการแสดงดนตรีไทย การแสดงดนตรีสากล การแสดงละคร จัดโดยสำนักบริหารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รายการแสดง *ครุศาสตร์คอนเสิร์ต* จัดโดยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย *ปีพาทย์เด็กคำบรรพ์* จัดทุกวันที่ 26 มีนาคม เนื่องในวันสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ *การแสดงสังคีตสราญรมย์* ทุกวันเสาร์ที่ 1 และ 3 ของเดือน จัดโดยศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ เป็นต้น

อีกหนึ่งสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมการเตรียมความพร้อมด้านการฟังคือสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเข้าถึงได้ง่ายและตลอดเวลา ปัจจุบันครุจิมที่มีชื่อเสียงได้ฝากผลงานเพลงและสื่อการสอนไว้บนเว็บไซต์เผยแพร่วีดิโอ (Youtube) หลายท่าน จึงจะขอแนะนำครุจิมให้ได้อีก ได้แก่ ครูอรุวรรณ บรรจงศิลป์ ครูชยุติ วสวนนท์ ครูชนก สาคกริก ครูนิธิ ศรีสว่าง ครูสุรรัตน์ ศรีรัตนพร เป็นต้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การเตรียมความพร้อมด้านการฟังสำหรับเด็กปฐมวัยในการบรรเลงจิม สามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การเล่นนิทานเพลง ซึ่งในอนาคตผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีผู้สนใจนำดนตรีไทยไปบรรเลงประกอบการเล่นนิทานเพื่อเพิ่มช่องทางการเข้าถึงดนตรีไทยให้ง่ายขึ้น นอกจากนี้การให้เด็กได้ชมคอนเสิร์ต รวมไปถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่างเว็บไซต์เผยแพร่วีดิโอ (Youtube) สามารถที่จะช่วยส่งเสริมการฟังให้เด็กได้คุ้นเคยกับดนตรีมากขึ้นอีกด้วย

1.2 หัดร้องเพลงง่าย ๆ

เสียงร้องเป็นทักษะที่ทุกคนมีติดตัวมาตั้งแต่เกิดและอยู่คู่มนุษยมาช้านานจนเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงชีวิต เช่น เพลงการละเล่น เพลงกล่อมเด็ก นอกจากเราจะร้องเพลงเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว เสียงเพลง เสียงหัวเราะ เสียงดนตรี ยังเป็นตัวบ่งบอกว่าชีวิตมีความสุขและเสียงเหล่านี้เองที่ช่วยขจัดความอับเฉา เพราะเมื่อนำจังหวะ ทำนอง และเครื่องดนตรีมารวมกันสามารถทำให้สมองรู้สึกผ่อนคลายและหลั่งสารแห่งความสุขออกมา (สุมน อมรวิวัฒน์ อ้างถึงใน พิติพันธ์ สุทธาร, 2553; อรวรรณ บรรจงศิลป์, 2538) เมื่อนำการร้องเพลงมาผนวกกับการสอนจึงได้ประโยชน์ที่หลากหลาย เช่น ทำให้เด็กสนใจที่จะเรียนรู้ ทำให้เกิดการกระตุ้นให้เด็กอยากที่จะพัฒนาตนเอง และเพลงยังเป็นตัวช่วยที่ดีในการจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน โดยผ่านกิจกรรมการร้องเพลง ซึ่งจะทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน และยังมีประโยชน์ในการพัฒนาภาษาและจังหวะดนตรี การเลือกเพลงให้เหมาะสมกับวัยจึงเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะกับเด็กปฐมวัย ประเภทเพลงที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยนี้ ควรมีเนื้อร้องที่สั้น ช้าทำนอง ช้าจังหวะคำร้องง่าย มีถ้อยคำที่สนุกสนาน และมีเนื้อหาที่หลากหลาย เช่น เพลงที่แสดงถึงความเป็นชาติ เพลงที่เกี่ยวข้องกับวันหยุด เพลงที่สอดแทรกเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ซึ่งไม่จำเป็นที่จะให้เด็กฝึกร้องเฉพาะเพลงอนุบาล ผู้สอนสามารถเปิดโลกทัศน์ให้เด็กได้ร้องเพลงอันทรงคุณค่า ได้แก่ เพลงพระราชนิพนธ์ เพลงสุนทรภรณ์ เป็นต้น (ไพเราะ พุ่มมั่น, 2544; ยาวพา เดชะคุปต์, 2528; คณิตญา อุทัยสุข, 2561)

การเรียนรู้ดนตรีที่ดีที่สุดเกิดจากเครื่องดนตรีที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดนั่นคือเสียงร้อง (Hudgens, 1974 อ้างถึงใน พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล, 2545) กิจกรรมที่จะช่วยเตรียมความพร้อมในการร้อง จึงเป็นการให้เด็ก ๆ ร่วมกันร้องเพลงง่าย ๆ อย่างสนุกสนาน จากนั้นจึงสอดแทรกการร้องโน้ต เช่น เพลงช้าง เพลงจับปูดำ เพลงลูกแมวเหมียว เป็นต้น ในช่วงแรกให้เด็กร้องเป็นทำนองเพลงปกติ เมื่อเด็ก ๆ ร้องเพลงได้อย่างถูกต้องและถูกระดับเสียงแล้ว จึงเปลี่ยนมาเป็นการร้องตัวโน้ตไทย (โด เร มี ฟา ซอล ลา ที) ซึ่งเด็กอาจจะทำได้บ้าง ไม่ได้บ้าง จึงต้องช้าทวนบ่อย ๆ ผู้สอนควรควบคุมให้เด็กร้องเพลงอย่างมีคุณภาพ น้ำเสียงไพเราะ ตรงระดับเสียง และหากเพลงยาวเกินไป ควรแบ่งเป็นวรรคเพื่อให้เด็กจำได้ง่ายขึ้น โดยผู้สอนสามารถนำกิจกรรมการร้องผนวกเข้ากับกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดการเบื่อหน่ายจากการร้องเพลงเพียงอย่างเดียว เช่น กิจกรรมการร้องเพลงและกิจกรรมการเคลื่อนไหว โดยที่ให้เด็กร้องเพลงช้างพร้อมทำท่าทางประกอบ มือทำท่าทางของ งวงช้างหรือหูช้าง และเท้าเดินตามจังหวะของเพลง ซึ่งในแต่ละช่วงอายุมีระดับ

ความสามารถในการร้องที่แตกต่างกัน เช่น เด็กที่อายุ 2-3 ปี จะสามารถร้องทำนองที่คุ้นเคยได้ เด็กที่อายุ 3-4 ปี จะสามารถร้องเพลงได้ถูกจังหวะและถูกทำนอง เด็กที่อายุ 4 ปี จะสามารถร้องเพลงได้ถูกต้องและแม่นยำขึ้น เด็กที่อายุ 5-6 ปี จะสามารถร้องเพลงได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ในเรื่องบันไดเสียง ทำนอง จังหวะ ความดัง และความเร็ว (คณินญา อุทัยสุข, 2561)

ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านการร้องสำหรับเด็กปฐมวัยในการบรรเลงขิม ครูผู้สอนควรเลือกเพลงที่มีความเหมาะสมในการนำมาจัดกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมการร้องสามารถผนวกเข้ากับกิจกรรมอื่น ๆ ได้ จากนั้นจึงค่อย ๆ สอนให้เด็กร้องเป็นตัวโน้ตไทย (โด เร มี ฟา ซอล ลา ที) การให้เด็กได้ร้องเพลงและร้องโน้ตไทยอย่างมีคุณภาพ น้ำเสียงไพเราะ ตรงระดับเสียง จะช่วยส่งเสริมความเข้าใจเรื่องเสียงตัวโน้ตที่ถูกต้อง ก่อให้เกิดความเข้าใจในพื้นฐานที่ดีเมื่อเด็กได้ลงมือบรรเลงขิมหรือเครื่องดนตรีประเภทดำเนินทำนองอื่น ๆ

1.3 เริ่มเล่นเครื่องดนตรี

นอกจากการฟัง การร้อง ที่เด็กควรได้รับการส่งเสริมและฝึกฝนแล้ว การเล่นเครื่องดนตรีถือเป็นอีกหนึ่งสิ่ง que เด็กควรได้ลองปฏิบัติ เพราะเด็กจะต้องประมวลทักษะ ความรู้ และความกล้าแสดงออกเพื่อให้ได้ซึ่งเสียงดนตรี การเล่นเครื่องดนตรีจะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนดนตรี แต่เนื่องจากวัยนี้ยังไม่สามารถควบคุมกล้ามเนื้อมัดเล็กในการจับสิ่งของชิ้นเล็ก ๆ หรือไม่ขมได้ดึนั้ ครูจึงควรให้เด็กหัดเล่นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องกระทบหรือเครื่องประกอบจังหวะ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) เครื่องกระทบที่ไม่มีระดับเสียง ใช้เพื่อเล่นประกอบจังหวะ ที่มีขนาดและน้ำหนักที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ได้แก่ ไม้เคาะ ฉาบ กลองรำมะนา เป็นต้น 2) เครื่องกระทบที่มีระดับเสียง สามารถบรรเลงเป็นทำนองได้ เช่น ไซโลโฟน ระนาดไทย และในปัจจุบันยังมีสื่อที่ช่วยให้การเรียนการสอนง่ายขึ้น ได้แก่ โปรแกรมสำเร็จรูป (Application) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่น่าสนใจสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะจะทำให้เด็กได้ฟังเสียงของเครื่องดนตรี ที่ทำมาในรูปแบบเสมือนจริง (คณินญา อุทัยสุข, 2561)

ภาพที่ 2 โปรแกรมจิมสำเร็จรูป

ที่มา <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.tradlessons.trapezoid.free>

สืบค้นเมื่อ วันที่ 16 พฤศจิกายน 2564

ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านการเล่นสำหรับเด็กปฐมวัยในการบรรเลงจิม ด้วยความที่จิมเป็นเครื่องดนตรีที่มีสายจำนวนมาก ซึ่งอาจทำให้เกิดความสับสนในการมองเห็น และเนื่องจากเด็กวัยนี้สามารถควบคุมกล้ามเนื้อมัดใหญ่ได้ดีกว่ากล้ามเนื้อมัดเล็ก ครูจึงควรให้เด็กได้ฝึกเล่นเครื่องดนตรีที่เหมาะสมกับวัยก่อน เช่น เครื่องประกอบจังหวะอย่างง่าย ได้แก่ ฉิ่ง กรับ และเครื่องดำเนินทำนองอย่างง่าย ได้แก่ ระนาด เพื่อให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับเครื่องดนตรีและเพื่อสร้างความคุ้นเคยในเรื่องจังหวะ อีกหนึ่งทางเลือกที่ทำให้เด็กได้ใกล้ชิดกับจิมที่มาในรูปแบบเครื่องดนตรีเสมือนจริงคือ โปรแกรมสำเร็จรูป (Application) เป็นต้น

1.4 ฝึกการเคลื่อนไหว

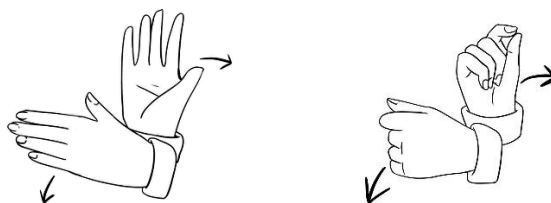
กล้ามเนื้อมัดเล็กและกล้ามเนื้อมัดใหญ่เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง เพราะการเคลื่อนไหวคือหัวใจสำคัญสำหรับเด็กวัยนี้ เด็กปฐมวัยมักอยู่ไม่นิ่งและสามารถเคลื่อนไหวร่างกายด้วยการวิ่ง กระโดดได้เป็นอย่างดี ซึ่งนั่นคือพัฒนาการของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ การหยิบจับสิ่งของคือพัฒนาการของกล้ามเนื้อมัดเล็กซึ่งในเด็กปฐมวัยยังทำได้ไม่ค่อยดีนัก กิจกรรมการเคลื่อนไหวไม่เพียงแต่การออกกำลังกายเท่านั้น แต่รวมถึงการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ และการเคลื่อนไหวตามจังหวะอีกด้วย (กุลยา ตันตะผลาชีวะ, 2551) เพราะการเคลื่อนไหวจะช่วย让孩子ได้เข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของดนตรีในทุก ๆ เรื่อง โดยเฉพาะเรื่องของจังหวะ

กิจกรรมเคลื่อนไหวที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยคือกิจกรรมที่ได้ทำเป็นกลุ่ม เช่น การร้องเพลง การเล่นเกมประกอบเพลง และการเล่นเครื่องดนตรีอย่างง่าย (วารุณี สกฤตภรณ์ และ วรณอาภา หุตทัยงาม, 2562) เพื่อมุ่งที่จะพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ความสัมพันธ์ของมือและตา ความมั่นใจในตนเอง รวมถึงอารมณ์และจิตใจของเด็ก เด็กวัยนี้ชอบที่จะเปลี่ยน

อิริยาบถหรือขอการเคลื่อนไหวพื้นฐาน ซึ่งการเคลื่อนไหวสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การเคลื่อนไหวแบบอยู่กับที่ เช่น การปรบมือ ผงก-ศีรษะ ขยับตา และการเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ เช่น ย่อง เดิน วิ่ง กระโดด โดยที่ผู้สอนสามารถใช้เสียงเพลงหรือเสียงดนตรีประยุกต์เข้ากับการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ขั้นตอนของทุกกิจกรรมควรเริ่มจากเข้าไปเร็วและสังเกตพฤติกรรมของเด็ก เช่น กิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายตามเสียงดนตรี ผู้สอนสามารถเปิดเพลงหรือบรรเลงเครื่องดนตรีประกอบ โดยเริ่มจากจังหวะช้าก่อน จากนั้นจึงให้เด็กทำท่าทางประกอบ เช่น เมื่อผู้สอนเปิดเพลงหรือบรรเลงเครื่องดนตรีในจังหวะช้า ให้เด็กเดินช้า ๆ ตามจังหวะและเมื่อจังหวะเร็วขึ้นให้เด็กเปลี่ยนอิริยาบถตาม เช่น วิ่งหรือกระโดด กิจกรรมการเคลื่อนไหวนี้จะช่วยส่งเสริมเรื่องความเข้าใจด้านจังหวะให้กับเด็ก เพราะจังหวะคือหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญด้านดนตรี กิจกรรมที่น่าสนใจอีกกิจกรรมคือการเล่นเกมประกอบเพลง การละเล่นของไทยหลายชนิด มักมีการเล่นเกมที่ต้องร้องและเคลื่อนไหวไปพร้อม ๆ กัน เช่น รีรี-ข้าวสาร ม้าก้านกล้วย รำวงชิงเก้าอี้ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้นอกจากจะช่วยเสริมความเข้าใจเรื่องจังหวะแล้ว ยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการของกล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็ก แขน ขา ลำตัว นิ้วมือ และทำให้เด็กมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงอีกด้วย

เนื่องจากการตีพิมพ์จำเป็นต้องใช้กำลังจากข้อมือหรือกล้ามเนื้อมัดเล็กในการจับไม้พิมพ์และตีลงบนสายพิมพ์ สิ่งที่จะช่วยส่งเสริมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อที่ข้อมือคือการให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่เน้นการขยับของข้อมือ เช่น กิจกรรมทำท่าสับหมู วิธีการคือให้เด็กแบมือออก พร้อมทั้งสมมติว่ามือคือมีด จากนั้นให้เด็ก ๆ ขยับขึ้นลงซ้ายและขวาสลับกัน (แบมือ) เปรียบเสมือนการสับหมูบนเขียง จากนั้นให้เด็ก ๆ หุบนิ้วที่เหลือเข้าหากัน โดยที่นิ้วโป้งและนิ้วชี้มีลักษณะบีบกัน แต่ยังคงขยับขึ้นและลงในลักษณะเดิม (กำมือ) การทำท่าทางเช่นนี้จะช่วยส่งเสริมกล้ามเนื้อทำให้ข้อมือแข็งแรงมากขึ้น

ภาพที่ 3 การเคลื่อนไหวข้อมือ แบบแบมือและแบบกำมือ

ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัยในการบรรเลงขิม มีหลากหลายวิธี ได้แก่ กิจกรรมที่ส่งเสริมการเคลื่อนไหวเพื่อความเข้าใจด้านจังหวะแบบอยู่กับที่ และแบบเคลื่อนที่ การเล่นเกมประกอบเพลงเป็นกิจกรรมพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กเพื่อส่งเสริมกำลังของข้อมือ กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยเตรียมความพร้อมทั้งเรื่องจังหวะ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเพื่อพร้อมสำหรับการเริ่มเรียนขิมที่ดี

1.5 หัดคิดสร้างสรรค์

เด็กปฐมวัยมักมีความอยากรู้อยากเห็น และอยากหยิบจับ ผู้ใหญ่จึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ลองลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542) กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การตอบคำถามปลายเปิด สิ่งนี้ทำให้เด็กได้คิดตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพราะการคิดขั้นพื้นฐานคือสิ่งที่เด็กทุกคนควรมี เพื่อฝึกให้เด็กคิดคล่อง คิดกว้าง คิดชัดเจนและคิดละเอียด (ทิสนา แคมมณีและคณะ, 2544 อ้างถึงใน กุลยา-ตันติผลาชีวะ, 2551)

ดนตรีก็มีส่วนช่วยในเรื่องพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กเช่นกัน เสียงของดนตรีคลาสสิกช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกสบายใจ เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กคิดค้น ทดลองและแสดงออกโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ (พจนิษา ฤกษ์สมุทร, 2562) กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย เช่น กิจกรรมคิดเนื้อเพลงใหม่แทนเนื้อเพลงของท่านองเดิม (เยาวพา เดชะคุปต์, 2528) โดยผู้สอนจัดรูปแบบการนั่งให้เป็นวงกลมเพื่อที่จะได้เห็นเด็ก ๆ ทุกคน ผู้สอนจำเป็นต้องสาธิตให้เด็กดูเพื่อให้เด็กได้เลียนแบบ นำไปสู่การสร้างสรรคซึ่งเกิดจากการประยุกต์ของตัวเอง เช่น ครูร้องท่านองขึ้นมาพร้อมปรบมือเป็นจังหวะ จากนั้นให้เด็กคนถัดไปร้องท่านองเดิมแต่เปลี่ยนเนื้อร้อง ร้องวนไปจนครบทุกคน และการแต่งท่านองเพลงใหม่ในบันไดเสียงเพนตาโทนิค (5 เสียง) ในช่วงแรกของการเตรียมความพร้อม เด็กอาจจะมีความคิดสร้างสรรค์ในการคิดท่านองใหม่ ๆ แต่ยังไม่สามารถเล่นขิมได้คล่องหรือเป็นเพลง จึงต้องมีครูคอยให้ความช่วยเหลือ เช่น จดโน้ตและบรรเลงให้เด็กได้ฟัง เพื่อให้เด็กได้ฝึกคิดสร้างสรรค์ จนเกิดเป็นความภูมิใจ หรือกิจกรรมทำท่าประกอบ โดยครูบรรเลงขิมเพลงช้าหรือเพลงอื่นที่เด็กรู้จัก เช่น ครูบรรเลงขิมเพลงช้า ให้เด็ก ๆ เดินตามจังหวะและทำท่าทางประกอบเพลง ซึ่งท่าทางควรเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง หรือ ครูบรรเลงเพลงที่สื่อถึงอารมณ์ ให้เด็กฟังและจินตนาการ

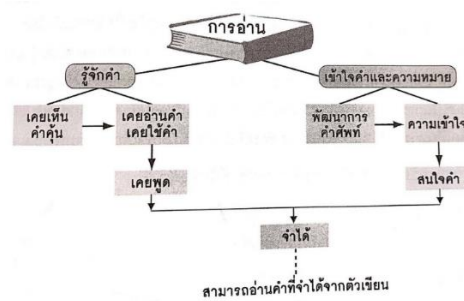

ท่าทางประกอบเพลงอย่างอิสระ เป็นต้น การคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะนำไปสู่การกล้าแสดงออกในสิ่งที่แตกต่างไปจากผู้สอนคือการคิดแปลงหรือทำสิ่งใหม่ ได้แก่ ทำนอง เนื้อร้อง รวมถึงจังหวะจนกลายเป็นผลงานใหม่ นอกจากนี้ การตั้งคำถามยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การคิด การตั้งสมมติฐาน และช่วยกันหาคำตอบ โดยที่ครูอาจตั้งคำถามเกี่ยวกับขิม เช่น “ทำไมขิมจึงมี 3 สาย” “ขิมตี 4 แถว ได้หรือไม่” “ในขิมมีอะไรอยู่” “เสียงขิมดังมาจากส่วนใด” การตอบคำถามจะนำไปสู่การพัฒนาความคิดและการรู้ ซึ่งควรเป็นคำถามที่มีลักษณะเป็นปลายเปิดเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิด

ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านการสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยในการบรรเลงขิมสามารถส่งเสริมได้ด้วยกิจกรรมหลายอย่าง ได้แก่ การแต่งเพลงใหม่ที่ทำนองมีทำนองเดิม การแต่งทำนองเพลงใหม่โดยมีครูคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือ การทำท่าทางประกอบเพลงตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง และการตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับขิมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เป็นต้น

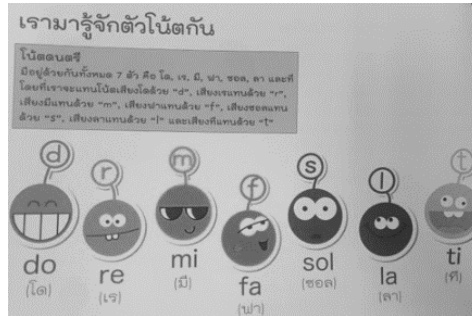
1.6 อ่านสนุกไปกับตัวโน้ต

จุดมุ่งหมายของการฝึกทักษะการอ่านคือให้เด็กสามารถอ่านหนังสือได้อย่างเข้าใจ ซึ่งการส่งเสริมทักษะการอ่านเป็นเรื่องที่ยากสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะนอกจากเด็กจะเห็นตัวอักษรแล้วอ่านออกเสียง ยังต้องเข้าใจความหมายของคำอีกด้วย ซึ่งโดยธรรมชาติของเด็กปฐมวัยมักจะยังอ่านหนังสือไม่ออกหรือใช้ภาษายังไม่คล่อง แต่จากงานวิจัยยืนยันได้ว่าความสามารถในการอ่านของเด็กจะดีขึ้นถ้าผู้สอนมีวิธีการสอนที่ดีและมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การยั่วให้เกิดความสนใจ การตั้งคำถามเพื่อให้เด็กไปอ่านและหาคำตอบ (กุลยา ดันดิผลาชีวะ, 2551; วิภา ตันฑุลพงษ์, 2549) เด็กจะอ่านหนังสือได้เมื่อเด็กมี “ความพร้อม” ปัจจัยที่จะทำให้เด็กพร้อมมีด้วยกัน 4 ประการ ได้แก่ 1) ความสามารถทางด้านร่างกาย คือ สายตาที่แข็งแรงพอที่จะเพ่งตัวหนังสือได้เป็นเวลานาน 2) ความสามารถในการอ่าน คือ อ่านได้ถูกต้อง รวดเร็ว และแม่นยำ 3) ความเข้าใจในการอ่าน คือ ความสามารถทางสมอง เข้าใจเรื่องราวที่อ่าน 4) ด้านจิตใจ คือ มีความยินดี เต็มใจในการอ่านหนังสือ (เขาวพา เดชะคุปต์, 2528)

ภาพที่ 4 ลำดับขั้นการอ่านของเด็กปฐมวัย
ที่มา กุลยา ตันติผลาชีวะ (2551)

จากภาพจะเห็นได้ว่า เด็กจะสามารถอ่านได้จากการเห็นคำ เข้าใจความหมายของคำ เมื่อเห็นบ่อย ๆ ย่อมเกิดความคุ้นเคยและนำไปสู่การจำ การเตรียมความพร้อมในการอ่านจะสามารถทำได้ต่อเมื่อเด็กเริ่มรู้ความ โดยอาศัยแรงจูงใจจากผู้สอนซึ่งมีอยู่หลายวิธี เช่น การเล่นเกมปริศนาคำทาย นอกจากความสนุกสนานยังได้ฝึกไหวพริบให้เด็กเป็นคนที่ช่างสังเกตและแสวงหาความรู้อันจะนำไปสู่การอ่านในอนาคต (สนธิ สัตโยภาส, 2538) สำหรับดนตรี ตัวโน้ตและสัญลักษณ์ทางดนตรีคือสิ่งที่สำคัญ แต่สำหรับเด็กปฐมวัย สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายอย่างง่ายที่ไม่ใช่สัญลักษณ์ทางดนตรีมีความเหมาะสมสำหรับทักษะด้านการอ่านของเด็กปฐมวัย (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2540) สอดคล้องกับงานวิจัยของ มีเกียรติ เวสารัช และคณะ (2556) ที่ศึกษาผลของการนำภาพแทนสัญลักษณ์ตัวโน้ตในการเล่นอังกะลุงของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของเด็กในการเล่นอังกะลุงโดยใช้สัญลักษณ์แทนตัวโน้ต สูงกว่าเด็กที่เล่นอังกะลุงด้วยการอ่านโน้ตเพลง เช่นเดียวกับวิธีการของประธาน นักดนตรี ผู้เขียนหนังสือ “เรียนจิมสำหรับเด็กเริ่มต้น” (ประธาน นักดนตรี, 2562) ซึ่งผู้เขียนได้ประยุกต์การอ่านโน้ตให้มีลักษณะเป็นตัวการ์ตูนที่มีสีสันสดใสสวยงาม ทำให้เด็กเข้าใจได้ง่าย โดยการแทนโน้ต ด ร ม ฟ ช ล ท ของดนตรีไทยเป็นตัวอักษรภาษาอังกฤษ **d r m f s l t** ลงบนตัวการ์ตูนที่มีขนาดตัวอักษรที่ใหญ่ มองเห็นได้ชัดเจน เพราะเด็กปฐมวัยมักชอบหนังสือภาพ สมุดประกอบภาพ หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะสมในการสอนจิมสำหรับเด็กปฐมวัย

ภาพที่ 5 โน้ตดนตรี

ทีมา ประธาน นักดนตรี (2562)

นอกจากสัญลักษณ์ทางดนตรีที่จะช่วยส่งเสริมการอ่านทางดนตรีแล้ว สภาพแวดล้อมก็เป็นเรื่องที่สำคัญ การจัดสภาพแวดล้อมที่สวยงามเป็นการชวนให้เด็กอยากเข้าไปอ่านหนังสือ ผู้สอนควรเลือกมุมใดมุมหนึ่งของห้องแล้วจัดเป็น “มุมดนตรี” ซึ่งประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องประกอบจังหวะ เช่น ฉิ่ง กรับ กลอง จนไปถึงเครื่องดนตรีค้ำเนินทำนอง เช่น ขิม ระนาด ขลุ่ย พร้อมหาหนังสือที่เหมาะสมกับความสนใจของเด็กปฐมวัย เช่น หนังสือดนตรีฉบับการ์ตูน หนังสือที่เกี่ยวกับดนตรี เป็นต้น

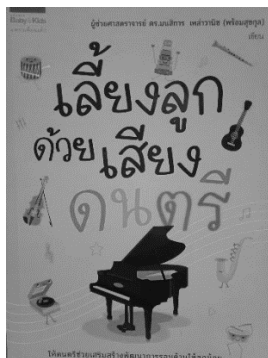
ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านการอ่านสำหรับเด็กปฐมวัยในการบรรเลงขิม จะเริ่มก็ต่อเมื่อเด็กมีความพร้อมและมีแรงจูงใจจากครูผู้สอน การใช้สัญลักษณ์แทนโน้ตดนตรีเป็นวิธีเหมาะสมตามวัย ซึ่งวิธีนี้มีงานวิจัยหรือหนังสือรองรับว่าได้ผล ผู้สอนสามารถนำแนวทางมาเป็นแบบอย่างหรือประยุกต์ให้เข้ากับความสนใจของเด็กได้ด้วยการนำภาพการ์ตูนที่เด็กชอบ สีสดใส ขนาดตัวอักษรที่ใหญ่ สามารถมองเห็นได้ชัดเจน นอกจากนี้ยังเสริมนิสัยรักการอ่านได้ด้วยมุมดนตรีที่มีทั้งหนังสือและเครื่องดนตรีจริงให้เด็กได้ค้นคว้าและลองลงมือปฏิบัติ เป็นต้น

2. การเตรียมความพร้อมสำหรับผู้ปกครอง

2.1 หาข้อมูลเบื้องต้น

เมื่อบุตรหลานตัดสินใจและเลือกที่จะเรียนขิมหรือเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ผู้ปกครองควรเริ่มจากการศึกษาข้อมูล ซึ่งในปัจจุบันผู้ปกครองสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนดนตรีได้จากสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Google, Youtube หรือ Facebook ซึ่งจากงานวิจัยของฉัตรชญา จันทกถัด (2564) พบว่า การตลาดผ่านเฟซบุ๊กส่งผลต่อการตัดสินใจให้บุตรหลานเข้ามาเรียนในโรงเรียนดนตรียามาฮา สุพรรณบุรี

นอกจากนี้ผู้ปกครองสามารถหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีได้จากหนังสือ อาจเป็นหนังสือดนตรีทั่วไปหรือหนังสือเฉพาะเครื่องดนตรีนั้น ๆ ซึ่งถ้าจะกล่าวถึงหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันจะมีลักษณะเป็นหนังสือที่รวบรวมโน้ตพิมพ์ โดยในตอนต้นของหนังสือจะเป็นวิธีการเรียนพิมพ์เบื้องต้น ได้แก่ การนั่ง การจับไม้ ตัวโน้ต การตีพิมพ์เบื้องต้น และโน้ตเพลงต่าง ๆ ผู้เขียนจึงจะขอแนะนำหนังสือทางดนตรีที่น่าสนใจ ดังนี้

ภาพที่ 6 หนังสือสำหรับการเล็งลูกด้วยเสียงดนตรีและหนังสือเรียนขิมสำหรับเด็กเริ่มต้น
ที่มา มนสิการ เหล่าวานิช (2561) ประธาน นักดนตรี (2562)

2.2 จัดสภาพแวดล้อมภายในบ้าน

บ้านคือโรงเรียนแห่งแรกของเด็ก ดังนั้นการเรียนรู้ดนตรีสามารถเริ่มได้ที่บ้าน ผลการวิจัยของ Asmus, 1985, 1986; Brand, 1986 (อ้างถึงใน มนสิการ เหล่าวานิช, 2561) พบว่า สิ่งแวดล้อมภายในบ้านมีผลอย่างมากต่อการพัฒนาการทางด้านดนตรี มุมดนตรีจึงเป็นอีกหนึ่งมุมกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ โดยการจัดวางเครื่องดนตรีประเภทเคาะ ดิด สี ดี หรือเป่า ที่เด็กสามารถหยิบเล่นได้โดยอิสระ แต่ข้อควรระวังของมุมดนตรี คือ ไม่ควรอยู่ใกล้กับมุมหรือห้องที่ไม่ใช้เสียงเพราะอาจเกิดเสียงรบกวนได้ (วิศณี ไชยรักษ์ และ ขวัญจิต รัตนวรรณกุล, 2557) เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศทางดนตรี ผู้ปกครองอาจเปิดเสียงดนตรีคลอในบ้านที่เพลงไทยและใช้ขิมในการบรรเลง เพื่อให้เด็กได้ซึมซับความเป็นดนตรีการ (musicianship) จากการฟัง ซึ่งในช่วงแรกควรให้เด็กได้ฟังผ่าน ๆ ต่อมาจึงชวนให้เด็กได้ฟังอย่างตั้งใจ และควรเลือกเพลงที่เหมาะสมกับวัย

2.3 ร่วมเรียนรู้ไปกับลูก

เด็กปฐมวัยคือวัยที่กำลังเรียนรู้วิธีการเข้าสังคม การสื่อสารและนำไปสู่ความกล้าแสดงออก กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมการเข้าสังคมที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัยนี้ ได้แก่ การร้องเพลง การเล่นเกมประกอบเพลง การเคลื่อนไหวตามจังหวะ เป็นต้น การเรียนรู้ดนตรีของเด็กวัยนี้ส่วนเกิดจากกิจกรรมรอบ ๆ ตัว เช่น เพลงประกอบการ์ตูน ของเล่นเด็กที่ทำให้เกิดเสียง นอกจากนี้ยังสามารถเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางดนตรีระหว่างแม่กับลูกได้อีกด้วย โดยการที่แม่เปิดเพลงร้องเพลง หรือเรียนในหลักสูตรต่าง ๆ ที่เน้นให้ผู้ปกครองได้เข้าไปทำกิจกรรมดนตรีไปพร้อมกับลูก (มนสิการ เหล่าวานิช, 2561) ซึ่งการให้ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี จะช่วยให้บ้านและโรงเรียนสามารถพัฒนาทักษะทางดนตรีของเด็กไปพร้อม ๆ กันด้วยความเข้าใจ เนื่องจากผู้ปกครองสามารถที่จะสอนเด็กได้ทุกวันและต่อเนื่อง ส่วนครูคือผู้แนะนำแนวทางเท่านั้น

ในปัจจุบันมีสถาบันดนตรีบางแห่งที่จัดทำหลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กและผู้ปกครอง เช่น โรงเรียนดนตรียามาฮ่า มีหลักสูตรดนตรีสำหรับเด็กอายุ 2-4 ปี ที่เน้นเรื่องการปูพื้นฐานทางดนตรี เริ่มจากการฝึกฟัง การทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การร้อง การเคลื่อนไหว การเล่นเครื่องประกอบจังหวะ ไปจนถึงหลักสูตรพัฒนาทักษะดนตรีในทุก ๆ ด้าน ซึ่งในหมายเหตุ ผู้ปกครองจำเป็นต้องเข้าร่วมชั้นเรียนด้วย โรงเรียนสอนดนตรีเอ็อมอริย์ ได้นำแนวทางการสอนของซูซูกิมาใช้ในการเรียนการสอน โดยทฤษฎีการสอนที่สำคัญของซูซูกิ คือ กระบวนการแม่สอนลูก ซึ่งทฤษฎีที่ใช้สำหรับการสอนดนตรีเด็กเล็ก ได้แก่ Suzuki Triangle ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ที่ต้องทำงานไปพร้อม ๆ กัน งานที่ว่านั้น ได้แก่ การเรียนรู้ การซ้อม และจะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปไม่ได้

2.4 เลือกสถานที่เรียน

ดนตรีถือเป็นความสามารถพิเศษที่ต้องใช้การฝึกฝนจนชำนาญ และสามารถสร้างเป็นอาชีพได้ในอนาคต การศึกษาจึงเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า ดังนั้นผู้ปกครองจึงควรให้ความสำคัญในการเลือกสถานที่เรียนดนตรี เกณฑ์ในการเลือกมีหลากหลาย เช่น เลือกจากบุคลากรในหน่วยงาน ได้แก่ ครูที่สอนในสำนักดนตรี สถาบันดนตรี โรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย เลือกจาก

ผลงานของครูผู้สอน (มนสิการ เหล่าวานิช, 2561) เลือกจากคำแนะนำของผู้ที่มีประสบการณ์ เลือกจากค่าเรียนที่เหมาะสมกับคุณภาพที่ได้รับ เลือกจากการตลาด ได้แก่ การจัดการประกวดหรือการแข่งขัน เลือกจากกระบวนการ ได้แก่ การสอบวัดผลและการประเมินผลการเรียน เลือกจากภาพลักษณ์ เช่น ความปลอดภัยของสถานที่เรียน ซึ่งภาพลักษณ์หรือบรรยากาศถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญ สอดคล้องกับบทความวิจัยของกรวิวรรณ ศรีพันธุ์ (2559) ที่กล่าวว่า โรงเรียนยามาฮาประสบปัญหาให้นักเรียนออกกลางคันหรือเข้าเรียนไม่ต่อเนื่อง เป็นผลมาจากสภาพบรรยากาศที่ไม่เหมาะสมแก่การเรียนรู้

จึงจะขอแนะนำสถาบันดนตรีที่เปิดสอนซึ่งเป็นที่รู้จัก ได้แก่ 1) ชมรมดนตรีไทย มูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2524 มีการจัดการประกวดบรรเลงดนตรีไทยอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมความสามารถทางดนตรีเฉพาะบุคคลในการบรรเลงดนตรีไทย โดยเริ่มจัดการประกวดเมื่อปี 2530 ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ธนาคาร มหาวิทยาลัย และบริษัทต่าง ๆ 2) ชมรมดนตรีไทยบ้านครู เก่ง ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยครูนิธิ ศรีสว่าง ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษสอนดนตรีไทยให้กับหลายสถาบัน และส่งลูกศิษย์ประกวดอย่างต่อเนื่อง รางวัลที่ได้รับ เช่น ถ้วยพระราชทานเยาวชนต้นแบบด้านดนตรีไทย จากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 3) บ้านเก่งจิม ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยครูสุริรัตน์ ศรีรัตนธรม นอกจากจะสอนจิมสำหรับบุคคลทั่วไปแล้ว บ้านเก่งจิมยังโดดเด่นเรื่องการสอนเด็กสมาธิสั้น ช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และพัฒนา EQ อีกด้วย

2.5 เลือกซื้อเครื่องดนตรี

มนสิการ เหล่าวานิช (2561) ได้กล่าวถึงวิธีการเลือกซื้อเครื่องดนตรีให้ลูก ไว้ว่า การเลือกซื้อเครื่องดนตรีถือเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะเครื่องดนตรีจะส่งผลต่อความอยากเรียน อยากซ้อม นอกจากผู้ปกครองจะเลือกเครื่องดนตรีให้ตรงกับความชอบและเหมาะสมกับสรีระของร่างกายของเด็กแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจ เช่น รูปลักษณ์ น้ำเสียง ความสะดวก ความนิยม และราคา เป็นต้น

ซึ่งจิมสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ จิมสี่เสื่อและจิมคางหมู โดยที่ขนาดและราคามีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับชนิดของไม้ ไม้ที่นำมาทำจิมมีด้วยกันหลายชนิด เช่น ไม้ชิงชัน ไม้

ประดู่แดง ไม้สัก ไม้เมเปิ้ล ไม้แอซวูด ไม้ขนุน ไม้นางพญาจิวคำ ไม้แก้วป่า ไม้มะริด ไม้เต็ง เป็นต้น ขิมสี่เลื้อยราคาเริ่มต้นอยู่ที่ 2,000 บาท สายขิมทำจากสายทองเหลือง ตัวขิมมีน้ำหนักเบา ขิมคางหมูราคาเริ่มต้นอยู่ที่ 4,000 บาท สายขิมทำจากสายสแตนเลส สายหนาและทนทาน ตัวขิมมีน้ำหนักมาก ร้านขายเครื่องดนตรีที่นิยมและเป็นที่ยอมรับ ได้แก่ ร้านศึกษาภัณฑ์พาณิชย์ ร้านสมชัยดนตรีไทย ร้านเบญจรงค์ดนตรีไทย ร้านครูจ๋อนการดนตรี เป็นต้น

ภาพที่ 7 ขิมสี่เลื้อย (บน) ขิมคางหมู (ล่าง)

บทสรุป

ขิมเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยม ด้วยน้ำเสียงที่นุ่ม ไพเราะ และสะดวกต่อการเคลื่อนย้าย แต่การจะตีขิมให้เกิดความไพเราะควรเริ่มจากการมีพื้นฐานที่ดี ผู้สอนและผู้ปกครองสามารถปูพื้นฐานทางดนตรีเหล่านี้ได้ตั้งแต่ระดับปฐมวัยเพื่อให้เด็กเตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสำหรับการเตรียมความพร้อมในการบรรเลงขิมของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยสามารถแบ่งบทความนี้ออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แนวทางสำหรับครูผู้สอน โดยครูผู้สอนสามารถช่วยให้เด็กมีความพร้อมในการเรียนขิมผ่านทักษะทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การฟัง การร้อง การเคลื่อนไหว การเล่น การสร้างสรรค์ การอ่าน ซึ่งกิจกรรมที่กล่าวมานี้เน้นให้เด็กปฐมวัยได้มีความรู้และความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องของดนตรีอย่างมีความสุข โดยครูผู้สอนจะสอนแทรกเนื้อหาสาระผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย และบางกิจกรรมที่ผู้วิจัยหวังว่าในอนาคตจะเกิดขึ้นกับวงการดนตรีไทย เช่น การเล่านิทานประกอบการบรรเลงดนตรีไทย ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์และทำให้เด็กปฐมวัยสามารถเข้าถึงดนตรีไทยได้ง่ายขึ้น เป็น

ต้น ตอนที่ 2 แนวทางสำหรับผู้ปกครองในการหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับจิม การจัดสภาพแวดล้อมทางดนตรีในบ้าน การเลือกสถานที่เรียน การเลือกซื้อเครื่องดนตรี เพราะวิชาดนตรีเป็นเรื่องของการปฏิบัติทักษะ ซึ่งในบางครั้งผู้ปกครองอาจส่งเสริมบุตรหลานด้วยการหาเรียนเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ทางโรงเรียนจัดให้ ผู้ปกครองจึงควรมีชุดความรู้เพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจเมื่อบุตรหลานเริ่มก้าวเข้าสู่วงการดนตรีไทย ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยในการบรรเลงจิม ที่เกิดจากความร่วมมือของครูผู้สอนและผู้ปกครอง จะช่วยปูพื้นฐานทางดนตรีซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจ และนำไปสู่การต่อยอดบนเส้นทางดนตรีได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรวิวรรณ ศรีพันธุ์. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อสภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนดนตรียามาฮา (YAMAHA) ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชียฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 6(2), 79-85.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กฤษยา ตันติผลาชีวะ. (2551). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค.
- กัลยาณี สายสุข. (2560). พัฒนาการของผลงานบรรเลงเดี่ยวจิมในธุรกิจเพลงไทยเดิม. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 10(2), 161-174.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2540). *กิจกรรมดนตรีสำหรับครู*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2561). *ดนตรีศึกษา : หลักการและสาระสำคัญ*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐชา จันทกัลล. (2564). *ความมีอิทธิพลของกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดผ่านเฟซบุ๊ก (Marketing Communication via Facebook) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงเรียนดนตรียามาฮา สุพรรณบุรี ของผู้ปกครองกลุ่มลูกค้าใหม่*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ปทุมธานี.

- คณินญา อุทัยสุข. (2561). เอกสารคำสอนรายวิชา 2737399 ดนตรีและเพลงสำหรับเด็กปฐมวัย [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพนธ์ กล้ากล่อมจิตร. (2557). การศึกษาวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยใน โรงเรียนและบ้านดนตรี ไทย. *OJED*, 9(2), 159-173.
- นันทิดา จันทรางศุ. (2544). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของชุดเตรียมความพร้อมในการเรียนจิม ของนักเรียนชั้นกลางปีที่ 1 วิชาจิม 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพมหานครที่สอนด้วยการคิดอย่างมี วิจารณญาณกับการสอนแบบปกติ. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- บำเพ็ญ พงศ์เพชรคิด และ บุญบา อรรถาวิรี. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย: ศูนย์อนามัยที่ 5. *วารสารเกื้อการุณย์*, 27(1) 59-70.
- ประธาน นักร้อง. (2562). จิม หนังสือเรียนจิมสำหรับเด็กเริ่มต้น เล่ม1. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด.
- ปิตินันท์ สุทธสาร. (2553) กิจกรรมการสอนภาษาไทยด้วยเพลง. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงษ์ลดา ธรรมพิทักษ์กุล. (2545) ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนดนตรีสากลขั้นพื้นฐานตามแนวคิดของ Kodaly ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่าย ประถม (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนิชา ฤกษ์สมุทร. (2562). การพัฒนาทักษะทางดนตรีเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มในทาง สร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยจากการจัดประสบการณ์ในรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ทาง ดนตรี ตามทฤษฎีของโคคาย. *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 11(21) 74-87.
- ไพเราะ พุ่มมั่น. (2544). การพัฒนาคุณภาพนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาสู่ผลงานทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.
- ภัททิยา บัวศรี. (2557). การวิเคราะห์การใช้เพลงและคำคล้องจองของครูอนุบาล. *OJED*, 9(1), 768-782.
- มนสิการ เหล่าวานิช. (2561). *เลี้ยงลูกด้วยเสียงดนตรี*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

- มีเกียรติ เวสารัช และคณะ. (2556). การศึกษาผลการใช้สื่อการเรียนการสอนดนตรี ด้วยวิธีนำภาพแสดงแทนสัญลักษณ์ตัวโน้ต ในการเล่นอังกะลุง เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านตัวโน้ตของนักเรียน ระดับชั้นปฐมวัยปีที่ 3 โรงเรียนสมิทพิทยัง เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. *ว.มรม. (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 7(3), 73-82.
- เยวพา เดชะคุปต์. (2528). *กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ: O.S. Prinying House Co., Ltd.
- เยวพา เดชะคุปต์. (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์แม็คจำกัด.
- รัตยา เชื้อกลาง, สุทธิพรรณ ชีรพงศ์, และ ฉลาพิชญ์ บุญจิตสิทธิ์ศักดิ์. (2563). การสร้างนิทานเพลงพื้นบ้านมัลดีมีเดียเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปะเพลงพื้นบ้านภาคกลางสำหรับเด็กอนุบาล. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 48(3), 316-331.
- วารุณี สกุลภารักษ์ และ วรรณอาภา หฤทัยงาม. (2562). ดนตรีและกิจกรรมเคลื่อนไหวสำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารและวารสารเวชศาสตร์เขตเมือง*, 63(3), 203-208.
- วิภา ตันทุลพงษ์. (2549). *เกมภาษาสื่อความคิดพิชิตการอ่าน*. นนทบุรี: บริษัท เกรท เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- วิศณี ไชยรักษ์ และ ขวัญจิต รัตนวรรณกุล. (2557). การออกแบบสถาปัตยกรรมภายในห้องเรียนเด็กปฐมวัยโดยใช้การเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นพื้นฐาน. *วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล*, 18(1), 105-121.
- ศศิธร บุญญเขตต์. (2556). การสร้างแบบทดสอบวัดความพร้อมด้านการฟัง สำหรับเด็กปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดอำเภอพบพระสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 7(1), 37-48.
- สนิท สัตโยภาส. (2538). *หนังสือและบรรณสารสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- สุรีรัตนา ศรีรัตนพร. (2553). *โรงเรียนดนตรีบ้านแก่งจิม*. สืบค้นจาก <http://www.baankengkchim.com>
- อรวรรณ บรรจงศิลป์. (2538). *การสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.